

A könyvtáros a szocialista társadalomban

A szocialista társadalomban a könyvtárak szerepének megváltozásával együtt jár a könyvtáros szerepének, hivatásának a megváltozása is. Milyennek kell lennie a könyvtáros típusának a szocialista társadalomban, milyen munkára kell felkészülnie a szocialista könyvtárosnak?

A könyvtárosnak szakmailag jól fel kell készülnie. Ismernie kell jól a könyvtártechnikát, a könyvtári gyakorlati munka egyes kérdéseinek úgyszólván a vérévé kell válnia. A könyvtártechnika eszköz a könyvtáros kezében arra, hogy a könyvtár állományát, a könyveket minél jobban az olvasók nevelésének, valamint a tudományos kutatásnak a szolgálatába tudja állítani. Szakmai képzettségét gyarapítani, a könyvtári gyakorlati munkát minél inkább tökéletesíteni — a könyvtárosnak állandó kötelessége. A könyvtári gyakorlati munka, ugyanúgy, mint a technika bármely területe, a tudományok bármely ága, állandóan fejlődik. Ezzel a fejlődéssel a könyvtárosnak lépést kell tartania. A könyvtári gyakorlati munka területén, ugyanúgy, mint a technika bármely ágában, igen széles és tág tere van az újításoknak. Ahhoz, hogy valaki a saját szakterületén követett eljárásokat tökéletesíteni tudja, hogy újítani tudjon, szakmája tökéletes mesterének, ismerőjének kell lennie. Feltétlenül szükséges tehát, hogy a könyvtáros is mestere, tökéletes ismerője legyen a könyvtári gyakorlati munka egyes kérdéseinek. A jó könyvtárosnak azonban a könyvtári gyakorlati munkának nemcsak mai állását, fejlődési fokát kell ismernie, hanem multját, fejlődését is, nehogy előforduljon az, hogy — jószándékból bár, de a fejlődés ismeretének hiányában számára újnak tetsző — olyan eljárásokat vezessen be, melyek már rég idejüket múltták, melyeket a fejlődés már túlhaladott.

A könyvtáros a tudományos kutatók segítője; kiszolgálója azoknak a tudományos kutatóknak, akik a szocialista tervgazdaság által kitűzött feladatok, problémák megoldásán dolgoznak. Ezért a könyvtárosnak tudományismerettel, széleskörű bibliográfiai, könyvészeti ismerettel kell rendelkeznie.

A szocialista könyvtáros az olvasni, művelődni vágyó nép irányítója, nevelője. A könyvtáros, tehát pedagógiai nevelői, népnevelői munkát végez. Alkotó, embert formáló munka a könyvtárosi munka, mint minden nevelői munka. A könyvtáros közvetíti »a lélek mérnökeinek«, az íróknak mondanivalóját a tömegekhez, néha csak azzal az egyszerű mozdulattal, hogy a kezébe adja az olvasónak a kért könyvet, de még többször úgy, hogy beszél az olvasóknak a könyvekről, egy-egy könyvről, felhívja az olvasók figyelmét a könyvek, egy-egy könyv hasznára, arra, hogy mit lehet belőle tanulni.

A szocialista könyvtáros agitátor és propagandista, a szocialista kultúra agitátora és propagandistája. A szocialista kultúrát sugárzó könyvek propagálásával nagy mértékben hozzájárul és kell hozzájárulnia a dolgozó tömegek műveltségi színvonalának emeléséhez. A szocializmus építésében minél több művelt emberre van szükség. A műveltség, a tudás hozzásegíti a dolgozókat ahhoz, hogy *»meglásák és megértsek az összefüggéseket a maguk mindennapi munkája, magatartása és nemzetük sorsa, sőt ezen túlmenően, a nemzetközi viszonyok között.«* (Rákosi)

A könyvtárosnak tehát megfelelő könyvek propagálásával hozzá kell járulnia a munkához való új, szocialista viszony kialakításához. Nevelnie kell megfelelő könyvek propagálásával áldozatkészségre, hazafiságra, népünkhöz, a szocializmus építését irányító pártunkhoz, a Szovjetunióhoz, a béketáborhoz való hűségre, odaadásra. A szocialista hazafisághoz hozzátartozik más népeknek a szeretete, megbecsülése is. Arra alkalmas könyvek propagálásával ki kell fejlesztenie és el kell mélyítenie a könyvtárosnak az olvasók tömegeiben a proletárinternacionalizmus szellemét és irtania kell a sovinizmus és kozmopolitizmus maradványait.

Hogy a könyvtáros az olvasókat irányító és nevelő munkát tudjon végezni, ahhoz az szükséges, hogy állandóan fejlessze és magas fokra emelje eszmei-politikai műveltségét, ideológiai felkészültségét, hogy széleskörű irodalmi tájékozottsággal, könyvismerettel rendelkezék.

A legtöbb leendő könyvtáros azzal indokolja pályaválasztását, hogy »szereti a könyveket, nagyon szeret olvasni«. Ez kétségtelenül elengedhetetlen feltétele annak, hogy valakiből jó könyvtáros váljék. De az a hiedelem, hogy a könyvtárosnak semmi más dolga nincs, csak az, hogy olvasson, igen nagy tévedés. A könyvtárosnak vajmi kevés van több ideje arra, hogy olvasson, mint bármelyik más dolgozónak, mert hivatalos munkaidejét kitöltik a technikai, adminisztratív jellegű munkák, az olvasókkal való közvetett és közvetlen foglalkozás. A különbség az, hogy a könyvtárosnak elsősorban hivatásánál, munkája természeténél fogva kell minél többet olvasnia, sokszor hivatali munkaidején túl is. Goethe, a nagy német író, aki 30 évig volt könyvtáros, a könyvtárosi pályáról szólva azt mondta, hogy »aki csak hivatalos időben dolgozik, az nem könyvtáros, hanem rossz hivatalnok«. Goethének ez a megállapítása a szocialista könyvtárosra sokkal inkább vonatkozik, mint akár a burzsoá, akár a feudális társadalom könyvtárosára.

Szó volt arról, hogy a könyvtárosnak igen sok technikai és adminisztratív jellegű munkával, az u. n. könyvtári rutinmunkával kell foglalkoznia. A könyv azzal, hogy az író megírja, a kiadó kiadja, könyvtári használatra még nem alkalmas. Hogy a könyvtári könyv kölcsönözhető legyen, hogy azt az olvasó kezébe lehessen adni, előbb könyvtárilag fel kell dolgozni. Ez nem kevés időt vesz el a könyvtáros munkaidejéből. A szocialista könyvtárügy gondoskodik róla, hogy ezen a téren a lehető legnagyobb mértékig megkönnyítse a könyvtárosok munkáját; a központi feldolgozás, melyet a könyvtárellátók, kollektorok végeznek, igen nagy könnyítést jelent a könyvtárosok számára, idejük jórészt felszabadítja, hogy azt olvasásra és az olvasókkal való közvetlen foglalkozásra fordíthassák.

A könyvtárosnak műveltnek és felkészültnek kell lennie ahhoz, hogy az olvasókat tervszerű olvasásra tudja nevelni. De ebből az következik, hogy magának a könyvtárosnak is tervszerűen kell olvasnia, tanulmányoznia a könyveket. A könyvtáros nem hódolhat a céltalan, öncélú olvasási szenvedélynek; könyvszeretetét, olvasási szeretetét munkájának, hivatásának kell alárendelnie, olvasási tervét a szocialista építés soronlevő feladataihoz kell kapcsolnia.

De ahhoz, hogy a könyvtáros irányító, nevelő munkájának eleget tudjon tenni, az is hozzátartozik, hogy a könyvtárosnak ébernek kell olvasnia. Éberséget kell belevinnie és érvényesítenie az olvasásban, hogy tudja, mit lehet ajánlani olvasásra és mit nem. Az éberséget nemcsak az olvasásban kell érvényesíteni, hanem az olvasók egyéniségének, jellemének, hajlamainak tanulmányozásában is. Ébernek kell tanulmányoznia a könyvtárosnak az olvasók fejlődését, hogy minden esetben a legmegfelelőbb könyvet tudja ajánlani olvasásra. Ez a feladat igen nagy felelősséget jelent, melynek ismét csak úgy tud eleget tenni a könyvtáros, ha marxista-leninista műveltségének, ideológiai képzettségének állandó emelésére, eszmei-politikai műveltségének elmélyítésére a legnagyobb gondot fordítja.

Szocialista társadalomban a könyvtár a szocializmus építését aktívan szolgáló, támogató intézmény. Hogy a könyvtár be tudja-e tölteni ezt a szerepet, vagy sem, az a könyvtároson áll, vagy bukik. »A könyvtáros az ügy lelke. Feladatának rajongója kell, hogy legyen, értsen ahhoz, hogyan kell az olvasók tömegeivel dolgozni« — mondta Krupszkaja.

A könyvtárosnak azonban nemcsak a könyveket kell nagyon szeretnie, hanem még sokkal inkább szeretnie kell — a szocialista humanizmus szeretetével — az embereket.

MISZTI LÁSZLÓ